

**СПИСАК И КОМЕНТАР ПРИМЕРА СЛУШНОГ ТЕСТА
ПРИЈЕМНИ ИСПИТ, МАС ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈЕ
АКАДЕМИЈА УМЕТНОСТИ У НОВОМ САДУ**

01. Дипле са рогом, назив мелодије је „**Чобански дозив**“ (Црна Гора). Овај музички инструмент спада у групу аерофоних инструмената са једноструким ударним језичком, такође је заступљен и у Хрватској, као и у Босни и Херцеговини. Назив мелодије је чобански дозив, сигналног карактера. Ритмички систем заступљен у овом примеру је између дистрибутивног и парландо рубато.

02. Подвоје (Циганчица), изводи самоуки свирач виолиниста Рајко Миљански. Овај снимак је реализован у студију М РНС, са циљем да се сачува стил извођења бачког виолинисте уз пратњу мањег инструменталног састава РТВНС.

03. „Мој чардаче“ је лирска љубавна песма коју је својевремено изводио Милош Белић, наставник математике у пензији. Први део је у ритмичком систему парландо рубато, а други део у дистрибутивном ритмичком систему 2/4. И први и други део песме има доста велики амбитус што указује на то да је она настала под утицајем западне музичке културе.

04. Помпјерова Срба, композиција концертантне музике коју је написао Григораш Динику, која је својевремено снимљена у Студију М РНС, у извођењу Великог народног оркестра. Изводи се у систему дистрибутив, такт 2/4.

05. Кавал, езгија (импровизације). Једна од фундаменталних карактеристика македонског музичког фолклора је бордун, који се јавља како у вокалној, вокално-инструменталној тако и у инструменталној традицији. За македонску традиционалну музику је карактеристично да увек свирају по двоје инструменталиста на овом инструменту (кавалу), један свира мелодијску линију и то се углавном сматра као женски кавал, а мушки инструмент држи бордун. Мелодијска линија је веома развијена, модалног карактера са обиљем орнамената и изводи се у ритмичком систему парландо рубато.

06. Рикало, бушен, спада у групу дувачких инструмената типа трубе. На овом инструменту, који је дугачак између метар и по и два метра, свирали су чобани уочи Ђурђевдана, јер су веровали да њихово свирање има магијску функцију, те да ће им стока бити здрава током читаве године.

07. Тужни испраћај, ову мелодију Власи свирају на фрули или виолини, приликом испраћаја покојника. У току извођења, осим специфичних трилера, јавља се и карактеристични квартни скок у мелодијском кретању, што указује на архаичност њене мелодијске линије, која има дијатонску структуру.

08. Мало банатско коло је омиљени плес чији корени су дубоко уткани у фолклорну баштину Банаћана. Извођење Малог банатског кола снимано је Бела Барток фонографом 1912. године у Банату и то на више традиционалних музичких инструмената. Извођење овог кола је типично за гајдашко свирање, у дистрибутивном ритмичком систему, 2/4 такт. Облик мелострофе је дводелан, а посебно се истичу мелодијско-ритмички мотиви.

09. Вокално-инструментални састав Хивогато, уз органиструм. Реч је о саставу у којем свирају млади свирачи из Бечеја, мађарске националности. Певају и свирају једногласно, а у музичком инструментаријуму заступљени су: двогласне гајде, виолина, мали цимбало итд. Ритмички систем је дистрибутив, мелодија је дијатонске структуре, а структура мелострофе је битематска.

10. Јерменска мелодија (ВИС „Медведица“), јерменска традиционална мелодија. У овом случају је реч о аксак ритмичком систему, у таку 10/16 са пулсацијом 3+2+2+3. Иако је реч о традиционалној мелодији, она се изводи новијим стилем. У хармонско-ритмичком смислу у фокус долазе мембранофони инструменти, који представљају једну од фундаменталних одлика фолклора јерменског народа.

11. Много ми га фалат, бабо, песма у аксак ритмичком систему, дактилоидног облика 7/8 (3+2+2), с тим да се последњи слог на крају стиха продужава. Осећа се бордунски стил извођења, као једна карактеристика македонског фолклора.

12. Ребетика (Рембетика) је назив за популарну градску музику Грчке која је настала у Атини у првим деценијама 20. века; Тематика ових песама је љубав, али често неостварена; Ова врста музике се изводила у кафанама, затворима; Текстови су богати изворним урбаним фолклором у којима се истиче сиромаштво, дрога, животи у затвору, политичка ситуација, неузвраћена љубав итд.; Мелодија је у аксак ритмичком систему, у таку 9/8 (2+3+2+2).

13. „Батута“ („тући“), специфична традиционална игра за Молдавију као што је **Срба** за Олтенију и **Де дои** за Банат; на мелодију игре се испевају различити текстови љубавне тематике, а мелодије су у брзом темпу. Изводи се на кобзи – једном од најархаичнијих музичких инструмената Румуна из Румуније. Ритмички систем је дистрибутив, у такту 2/4; Солисту на кобзи, у овом извођењу, прати професионални оркестар из Молдавије.

14. „Балада змије“ – Баладе се изводе у парландо рубато ритмичком систему и најчешће имају слободну форму. Мелостихови се спонтано комбинују. Балада се изводи високом регистру, са пуно орнамената, издржаних тонова и динамичких нијанси. Као фундаментална карактеристика румунског фолклора јесте то да сваком поетском тексту углавном припада по једна мелодија.

15. „Српкиња“, фонографски снимак Беле Бартока из 1912. године реализован на територији данашње Румуније. Највероватније на бисерници извођач свира познату песму „Српкиња“ за коју се сматра да ју је компоновао Исидор Бајић. Бајић је ову мелодију уврстио у оперу „Кнез Иво од Семберије“ 1911. године у оквиру сплета разних српских мелодија, док је вокално и инструментално извођење ове мелодије Бела Барток забележио годину касније.

16. Гадулка је један од најомиљенијих и најпрепознатљивијих традиционалних музичких инструмената у Бугарској. У Србији познат под називом **ћемане** (гусле), у Хрватској као **лијерица**, а у Грчкој као **гусла**. У питању је кордофон инструмент типа лутње, крушколиког облика, кога су Арапи донели у Шпанију у 8. веку. Први део мелодије овог

примера је у ритмичком систему парландо рубато, док је други део у дистрибутивном ритмичком систему, у такту 2/4.

17. „Љеска линђо“, хрватска традиционална мелодија која се изводи на инструменту лирице или лијерице. Рапрострањеност инструмента је на ширем географском простору западне Европе, а он има различите називе (ћемане, гусле/гадулка). Мелодијска линија овог примера је врло једноставна, дијатонска, али веома весела, лепршава, динамична и изводи се у ритмичком систему дистрибутив, у такту 2/4.

18. Севдалинка, једна од најомиљенијих љубавних градских песама у Босни и Херцеговини, која се изводи уз пратњу саза. Мелодијска линија је развијена, са пуно орнамената, мелизматична и карактеристична је појава интервала прекомерне секунде. Песма каденцира на II ступњу што је препознатљива карактеристика на овим просторима. Ритмички систем је парландо рубато. Као последица осавремењивања традиционалних мелодија, први део песме базиран је на ритмичком систему парландо рубату, а други је у дистрибутивном ритмичком систему, и обрнуто.

19. Ритуално падање у транс је прастари обред Влаха из источне Србије, који се сваке године упражњавао у појединим насељима на гробљу, уз присуство великог броја мештана и уз одговарајући број инструменталних састава, које чине: виолина, брач, бубањ (тобе). За време игре на гробљу, једна жена би играла у средини, док је друге окружују. Инструментална музика базира се на једном музичком мотиву, док жена (у средини) не би пала у транс. Чим би се жена повратила из трансa, онда би инструментални састав свирао влашку мелодију у анапестоидном облику такта 7/16 (2+2+3).

20. „Бре, Иване“, архаична бугарска традиционална песма која се изводи старијим стилем певања, на глас. Карактеристичан је сазвук секунде, а у току извођења долази до укрштања гласова, што проузрокује да мелостихови каденцирају у сазвуку секунде, или унисоно. Мелострофа се заснива на монотематизму.

21. Долином Тимока. Влашка лагана сетна мелодија, пастирска импровизација на окарини, аерофоном инструменту од глине. Свира Спасоје Булбић, рођ. 1929. године у Кобишници. Самоуки је свирач, а умеће свирања окарине наследио је од оца и деде. Овај инструмент је заступљен у Европи, као и у азијској и афричкој музичкој традицији, али се варијанте овог инструмента међусобно разликују по штимовању.

22. Унгуријанска влајна. Влашка свирка на дудуку – великој свирали са архаичним грленим " заржавањем". Сматра се да је овај начин свирања настао када су извођачи, дудучари, свирајући на саборима и светковинама своју свирку сами подцртавали, појачавали управо заржавањем. Овај пример изводи Дојчин Савић, рођ. 1941. године у Плавни (источна Србија) и фрулу свира од 10. године када је, као дете, чувао овце.

23. „Кад Делићи секу удаваше“, балада. Изводе Мунира Куловац и Сумбула Каљевић из Жепе, БиХ, снимљено 1961. године. Балада је поетска врста за коју су карактеристични и епски и лирски елементи, исказани на драматичан начин. Испевана је најчешће у епском десетерцу, симетричном и несиметричном осмерцу, те тринаестерцу. У босанскохерцеговачкој традицији баладе обухватају од петнаест до две стотине стихова, а

мелодијски образац је углавном једноставан, структуриран по принципу кратког напева. Има и балада испеваних у севдалијском маниру са богато украшеним мелодијама великог опсега. На подручју Босне и Херцеговине баладе могу бити певане уз пратњу саза, уз тепсију, или без инструменталне пратње.

24. „Мајко моја, грдна рано“, бугарење. То је специфичан стил певања који је (био) заступљен у западном делу Босне и Херцеговине. Бугарити значи тужно певати или оплакивати за преминулим ближим рођаком или драгом особом. Реч је о лирско-наративном облику који изводи једна особа, најчешће жена. Бугарење одликује кратки напев, са веома једноставном мелодијском линијом и ритмички систем парландо рубато.

25. „Три јетрве“ (Три свакиње). Изводи женска вокална група „Катице“ при Академском фолклорном ансамблу „Франце Маролт“, Љубљана. Ово је једна од тонски најстарије снимљених песама које је Јуро Адлешкић забележио помоћу фонографа у Словенији, Белој Крајини, 1914. године. Овај пример одликује групно певање, претежно сазвучи у терцама и унисону, као и унисон завршетак.

26. „Xe xhiaro su quel monte“ (Светло је на тистем хрибу). Изводи дует Емил Зонта и Клаудио Шаврон, уз пратњу дијатонске дворедне хармонике коју свира Емил Зонта. Истарска песма са веселим мелодијским мотивом, заснована на свега 9 речи. Песма се може изводити соло, или у групи, за време рада, или у моментима предаха.

27. „Крижу свети, крижу благи“, црквени народни напев из јужне Хрватске (Бол, острво Брач). Црквено, народно (глагољашко) певање, између осталог, одликује то што два истакнута певача наизменично предводе. Овај пример изводе Вокалисти Ансамбла народних плесова и песама Хрватске „Ладо“. Ансамбл је постављен типично за глагољашко певање – у полукругу, на чијим крајевима су тенори – водећи гласови, а басови су у средини.

28. „Шта се чује кроз гору зелену?“, сватовски глас, пева се при поласку сватовских званица по младу. Овај глас у стилу певања старије сеоске традиције среће се на обронцима планине Рудник (Горња Јасеница, Гружа, Таково), али и у западној Србији (Драгачево, ужички крај). На крају мелострофе је извик. Овај пример изводи женска група из Јарменоваца (певачице рођене између 1934 и 1940. године).

29. „Лепо пева за гором девојка“. Аутентични пример старинске солистичке путничке песме, мелизметичне, нетемперованог тонског низа. Извођач Анђелија Јанковић из Винче (Горња Јасеница) у младости је певала ову песму док је из једног у друго место превозила дрва на колима која је вукла крава. На крају мелострофе је припев Шар, којим се путник обраћа крави и усмерава њено кретање.

30. Илахија. Религиозна песма муслиманског живља и дервиша – следбеника суфизма – мистичког учења у исламу. Величање Алаха осликава се у реченици Ла илахе ил Алах. Овај пример изводе вођа дервиша Рамадан Горани са својим ученицима дервишима, Ромима муслиманима у Призрену 1989. године.

31. Казивање о чобанским играма и песма-егалица „Букни, рикни мој Шарине“. Казивач прича, а потом изводи специфичан начин певања, који започиње и понавља мелодијски мотив на вокалима "е" и "а". Извођач је Милун Јелић (рођ. 1943), село Ергече, околина Ивањице.

32. Играчке песме из Црне Горе (Плужине, Пива, 1992.)

„Ој, да ми те, мала, неђе“

„Повила се по пољу маглица“

„Јово, Јово, заплет коло, Јово“

Момци и девојке певају кратке љубавне песме у двостиховима, наизменично, играјући у колу. Све три игре имају другачије кораке и темпо извођења. Прва песма је у симетричном осмерцу, друга је спорија са десетерачким стихом, а трећа је "плетиколо". Ритам игре и ритам песме су подударни.

33. „Крстоноши крсти носе“, крстоношка песма. Води Радивоје Марковић (1923) и група певача у селу Сеселац, околина Соко Бање 1987. године. Крстоношке песме се певају као и додолске, ради призивања кише. Крстоношке песме прате христијанизован обред ношења крстова у време летњих суша. За ове песме је типичан рефрен "Господи, помилуј".

34. „Die schwäbische Iserbohn“. Весела мелодија песме у којој се помињу немачки градови Штутгарт, Улм, Биберах. Међутим, у варијанти песме која је снимљена у Бачкој од стране Густава Киперса Зоненберга 1935. године (Нојдорф – Ново Село, данас Бачко Ново Село код Бачке Паланке) помињу се имена бачких насеља Милетић, Црвенка, тј. места пребивалишта Немаца у Бачкој. Овај пример изводи група девојчица, двогласно са специфичним дијалектом из некадашњег Новог Села.

35. Ђурђевка. Извођач Милан Марковић (тамбура) 1912. године у Темешмоноштору (жупанија Темеш – рум. Манаштјур, данас припада жупанији Арад у Румунији). Овај тонски запис начинио је Бела Барток помоћу фонографа. Бартокови фонографски снимци спадају у најважније збирке спрског музичког блага и полазна су тачка компаративног приступа. Транскрипције мелодија снимљених 1912. године Барток је сачинио помоћу успоравања снимака на фонографу, при чему је свако наредно емитовање снимка доприносило смањењу квалитета звука.